

ARANIZDA SELÂMI YAYIN! *

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

دَاوُوا مَرَضَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ
بِالزَّكَاةِ فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمْ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ

(الدیلمی، وأبو نعیم عن ابن عمر)

RE. 283/1 (*Dâvû merdäküm bi's-sadakah, ve hassinû emvâleküm bi'z-zekâh; feinnehâ tedfeu ankümü'l-a'râda ve'l-emrâd.*)

Muhterem cemaat-i müslimîn!

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Okumakta olduğumuz kitap, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin te'lif etmiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis eseridir. Alfabetik olarak sıralanmış. El-hamdü lillâh, dal harfine gelmiş olduk;

Dersimize başlamadan önce, her zaman olduğu gibi, boynumuzun borcu olduğu üzere, başta Peygamberimiz, Efendimiz SAS için; sonra cümle enbiyâ ve mürselîn ve evliyâullahın ervâhı için; hâsseten kitabın müellifi Hocamız Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için ve Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtazâ RA'dan müteselsilen hocamız merhum Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri'ne kadar güzerân eylemiş bulunan büyüklerimizin, sâdâtımızın ruhları için;

Ve bu kitabın içinde isimleri geçen hadis râvîlerinden, ashabdan, tabiinden, ulemadan zevat-ı muhteremenin ruhları için; bu hadislerin bizlere kadar ulaşmasında emeği geçmiş şahısların ruhları için; ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden dolayı, ilim yolunda müktesebatını artırmak maksadıyla, bu hadis meclisine, bu ilim meclisine teşrif etmiş bulunan siz kardeşlerimizin ahirete intikal etmiş cümle geçmişlerinin ruhlarının şad olması için, bir Fatıha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

a. Hastalarınızı Sadaka İle Tedavi Edin!

Peygamberimiz SAS Efendimiz, Abdullah ibn-i Ömer RA'ın bize naklettiğine göre –*radiya'llahu anhümâ*– şöyle buyuruyor:¹

دَاوُوا مَرَضَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ
بِالزَّكَاةِ فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمْ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ

(الديلمى، وأبو نعيم عن ابن عمر)

RE. 283/1 (*Dâvû merdâküm bi's-sadakah*)
“Hastalarınızı sadaka vermek yoluyla tedavi ediniz (*Ve hassinû emvâleküm bi'z zekâh*) Ve mallarınızı zekât vermek sûretiyle, hıfz ve himaye içine, emniyete alınız. (*Feinnehâ*) Çünkü bu, böyle hareket etmek; (*tedfeu ankümü'l-a'rada ve'l-emra'd*) başınıza musallat olacak arızaları ve bedeninize gelecek hastalıkları sizden def eder.”

¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.43, no: 28183; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.361, no:1146; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.438, no:12254.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.128, no:10196; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.274, no:1963; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.382, no:6385; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.200, no:4336; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.104; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.333, no:3376; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*; c.VI, s.341; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3556; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.382, no:6385; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3557; Ebû Ümâme RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3558; Semüretü'bnü Cündeb RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.34, no:18; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.220; Übâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.401, no:690; Hz. Ali RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.129, no:2658; Enes RA'dan.

Peygamberimiz SAS Efendimiz, daha önceki haftalardan da hatırlayacağınız üzere; tıbbı dair, hastalıklara dair, tedavilere dair çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyelerin bir kısmı, maddi tedbirlerdir, ilaçlardır, çeşitli otlar ve çeşitli maddî tedavi yollarıdır. Meselâ, kan aldırılmayı tavsiye etmiş. Bugünkü tıp da, bunun ne kadar güzel bir şey olduğunu ikrar ediyor.

“—Filanca ot iyidir, meselâ çörek otu iyidir. Balda şifa vardır.” gibi böyle maddelerin şifalarına dair tavsiyeleri var.

Bu hadis-i şerifte de mânevî bir tedavi çaresini bize bildiriyor:

“—Hastalarınızı sadaka vermek suretiyle tedavi edin!” diyor.

“—Benim fakirin eline tutuşturduğum para ile, evimde yatağında yatan hastanın alâkası ne?” diye bir soru insanın hatırına gelebilir.

Alâkası, hepimizin Allah’ın kulu olmamız... Hepimiz Allah’ın kuluyuz. Sen sadaka vermek suretiyle, o Allah’ın kulunun gönlünü hoşnut ettiğin için, mahlûkatına şefkat gösterdin diye, Mevlâ da burada senin hastana şefkat gösteriyor.

Sen tedaviyi, iyileşmeyi ilaçtan mı sanıyordun? Tedavi, iyileşme, hastanın şifa bulması Allah-u Teâlâ Hazretleri’nden... Allah-u Teâlâ Hazretleri dilerse, şifayı verir... Esmâ-i Hüsnâ’sından okumuyor muyuz? Şâfî, şifâ verici... Yaratan da o, yaşatan da o, dirilten de o, öldüren de o, hasta eden de o, şifayı veren de o...

“—Başkası mı?”

“—Hayır! Allah-u Teâlâ Hazretleri...”

Ama tedaviyi emretmiş, tedavi yolunu meşru bir yol olarak bize tavsiye eylemiş. Rasûlüllah SAS Efendimiz de bize hadis-i şeriflerinde, maddî ilaçlarla tedavi yollarını göstermiş:²

يَا أَيُّهَا النَّاسِ تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يُنْزِلْ دَاءً
إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ دَوَاءً

(أبو نعيم فى الطب عن أبى هريرة)

(*Yâ eyyühe'n-nâsi tedâvev*) “Ey insanlar, tedâvi olun, ilaç arayın! (*Feinna'llâhe teâlâ lem yenzil dâen, illâ enzele lehû devâen*) Allah-u Teâlâ Hazretleri hastalığı da indirmiştir, ilacını da indirmiştir.” diye hadis-i şerif var, emir var.

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4267; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.427, no:6062; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.IX, s.197, no:8969; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IX, s.260, no:17144; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.307, no:2073; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.236, no:486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.I, s.183, no:480; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.268, no:6380; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.200, no:1529; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.113, no:1290; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.197, no:4775; Üsâme ibn-i Şerik RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.219, no:7427; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.69, no:7395; Savfan ibn-i Assâl RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.445, no:8220; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.31, no:23418; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.348, no:7664; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.9, no:28091; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XXIII, s.165, no:25764.

O halde;

“—Ben Allah’ın kuluyum, Allah bana şifayı verir!” diye tedavi yolu aramamak, ilaç aramamak da doğru bir yol değil.

Tedaviyi arayacağız; ama tedavi bir maddî tedavi, bir de mânevî tedavi olmak üzere iki büyük gruba ayrılıyor. Maddî tedavinin yanı sıra mânevî tedavi de işte, sadaka vereceksin. Sen Allah’ın bir kuluna acıyacaksın, merhamet edeceksin, onun imdadına yetişeceksin, onun ihtiyacını gidereceksin. Allah-u Teâlâ Hazretleri de öbür taraftan sana, hastana şifa ihsan edecek.

Hadis-i şerifin ikinci kısmında buyruluyor ki:

(*Ve hassinû emvâleküm bi’z-zekâh*) “Zekât vermek suretiyle mallarınızı emniyet altına alın, koruyun!” Etrafını kaleyle çevirmiş gibi, bir hisarın içine alıp da muhafaza etmiş gibi...

İyi bir ambar düşünün, kesme taştan yapılmış, iki-üç tane demir kapısı var, üstünde de koca koca, çeşit çeşit en iyi cins kilitler var... İçeride emniyette değil mi mal? Emniyette... İşte onun gibi. *Hassinû* diyor, yâni, hısn içine, hisar içine, kale içine alır gibi, malınızı hıfz edin, koruyun!

“—Ne yapmak suretiyle? “

“—Zekât vermek suretiyle...”

Bakın, zâhirde sanki zekât verince, maldan bir kısmı ayrılmış, eksilmiş gibi oluyor ama; işte onu verdiğiniz zaman, mal korunuyor. Neden?

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

(الزاريات: ١٩)

(*Ve fî emvâlihîm hakkun li's-sâili ve'l-mahrûm*)

“Zenginlerin malında, mahrum olanların, fakir fukaranın hakkı var.” (Zâriyât, 51/19)

Allah-u Teâlâ böyle buyurmuş. Çünkü zenginlere zenginliği de ihsan eden odur. Herkes zengin olmak için çırpınıyor, herkes zengin olmak için aklını kullanıyor, gayretini kullanıyor ama Allah dilediğine veriyor. Bazısına veriyor, bazısına vermiyor. İşleri ters gidiyor, ters gidiyor, ters gidiyor, bir türlü vermiyor bazısına.

Bazısına da kolaylaştırıyor. Aldığı mal kâr ediveriyor. Depo ettiği malın fiyatı yükseliveriyor. Zengin ediyor. Yâni, hepsi

Allah'ın emrinde, onun elinde, o kuluna zenginliği vermiş. Vermiş ama, verdiği zaman, vermesiyle beraber, o kula da başka kullara acıyıp yardım etmek mecburiyeti bir vecibe olarak geliyor, teveccüh ediyor. O da, Allah'ın kendisine vermiş olduğu imkânları, fukaraya verecek.

“—Ne kadar verecek?”

Asgarî zekât ölçüsünde verecek. Yâni, zekâtın ölçüsü meselâ, para pul gibi şeylerden kırkta birdir. Devede değişir, koyunda değişir, sığırdan değişir... Belli miktarları vardır. Asgari o kadar verecek.

“—Eee, daha fazla?”

“—*Mürüvvete endâze olmaz!*” demişler.

Mürüvvetin ölçüsü olmaz. Şu adam daha mürüvvetlidir, ötekisi ondan daha mürüvvetlidir.

O beş verir, ötekisi on beş verir, ötekisi yirmi verir. Hazret-i Ömer RA ile Hazret-i Ebû Bekir'in bir şeyi var. Peygamber SAS Efendimiz müslümanlara faydası için teşvik etmiş hayır vermeyi... Hazret-i Ömer RA içinden düşünmüş ki:

“—Her zaman beni hayırlarda Hazret-i Ebû Bekir geçiyor. Dur bu sefer de ben bir büyük fedakârlık yapayım da, ben onunla yarışayım!”

Hayırda yarışmak emrediliyor. İnsanlar hayırda yarışacak, “Ben daha çok hayır yapayım!” diyecek. O da öyle düşünerek, malının yarısını çıkartmış vermiş. İçi yana yana...

Kolay değil insanın böyle kazandığı paraları, helâlinden kazandığı paraları, mülkleri ve sâireyi çıkartıp verivermek kolay bir şey değil. Biz kitaplarda okuyoruz da:

“—Filanca adam şu kadar şey bağışlamış, bu kadar şey bağışlamış...”

Kolay bir şey değil. Bak vermeye başla, nasıl zor geliyor insana... On lirayı bile çıkartırken... Yüz lira olsa, eli titremeye başlıyor, bin lira oldu mu daha beter zor geliyor filan... Yâni, kolay bir şey değil. Allah nasib ederse, o cömertlik duygusu olursa, tabii olur.

O yarısını vermiş, sevine sevine, öğüne öğüne; bekliyor. Ebû Bekr-i Sıddîk malının tamamını vermiş. O esnada tamamını vermiş, hepsini vermiş.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

“—Ya Ebû Bekir, ailene ne bıraktın, çoluk çocuğuna ne bıraktın? Hepsini vermişsin, yanında hiç bir şey kalmamış, çoluk çocuğuna ve ailene neyi bıraktın?” Diyor ki:

“—Allah’ı ve Rasûlüllah’ı bıraktım...”

Demek istiyor ki: “Allah yeter bana! Mâlikü’l-mülk değil mi, mülkün sahibi o değil mi? Allah ve Rasûlü’nün rızasını kazanmak bana kâfi gelir.”

İşte bak mürüvvet, ikisi de mürüvvetli insan; ama bu onu bu sefer yine geçmiş. Yâni, o yarısı vermiş malının, bu tamamını bahşedivermiş.

Zekât asgari ölçüdür. Yâni, zekâtı haydi haydi vereceksin; zekât borç, farz... Zekâtı vereceksin de, zekâtın üstünde ne kadar verirsen; eh mürüvvet, sen bilirsin! Ne kadar verirsen, o kadar sevap olur.

Ama burada ölçü, yine ayet-i kerimelerde bize verilmiş. Deniliyor ki:

وَلَا تُبْذِرْ تَبْذِيرًا

(الإسراء: ۲۶)

(*Ve lâ tübezzir tebzîrâ*) [Gereksiz yere de saçıp savurma!] (İsrâ, 17/26)

Malını öyle saçıp da, kendini fakir, fukara bırakacak gibi bir şekilde vermeyeceksin. Evlâd ü ıyâlini muhtaç duruma düşürmeyeceksin. Kendine zararı dokunmayacak miktarda, yapabildiğin kadar yap yine. Yâni, fazla müsriflik de tavsiye edilmiş bir şey değil.

Zekât verirken, melekler dua edermiş:³

اللَّهُمَّ اعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا

(خ.م. عن أبي هريرة)

(*Allàhümme a'ti münfikan halefâ*) “İnfak eden, sadaka veren, zekât veren kula ya Rabbi, arkasından halef ver!” Verdiğinin yerine başka mal ver, telâfi olsun. Halef, hani birisinin yerine, birisi geçince halef diyoruz ya; ona halef ver, artsın...

Rasûlüllah SAS Efendimiz yemin ederek:⁴

لَا يَنْقُصُ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ

(حم.ع. عن عبد الرحمن)

(*Lâ yenkusu mâlün min sadakatin*) “Sadaka vermekle mal azalmaz!” diyor.

Zekât vererek, sadaka vererek mal azalmaz. Çünkü Allah başka taraftan karşılar.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.270, no:1351; Müslim, *Sahîh*, c.V, s.182, no:1678; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.375, no:9178; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.423, no:10827; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.V, s.375, no:9278; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.374, no:16121; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.308, no:20829.

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.193, no:1674; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.159, no:849; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.244, no:1033; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.83, no:159; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.29, no:818; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.131, no:1293; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.366; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.274, no:4577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.876, no:16983; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1251, no:2254.

Vermezsen, ne olur? Zekâtı vermedin, kırkta biri de senin malının yanında kaldı. Allah bir yangın verir, tamamı gider. Tarlanın tamamı gider. Bir başka ters iş olur, araban bir yere çarpar, Allah korusun... Tabii, Allah bize de, kardeşlerimize de, cümle insanlara akıl, fikir ihsan etsin... Allah'ın rızasının yolunu anlayıp, onun kadrini, kıymetini bilip, oraya bağlanmak nasib etsin... Kimsenin kötü duruma düşmesini istemeyiz tabii de, öyle çıkar acısı...

Gidersin, tasarruf bonosunun faiz kuponlarını kesip kesip, bankadan alırsın. Bir de bakarsın ki, cebinden iki yüz lira düşmüş. Neden? İşte o oradan gelir, bu taraftan gider. Yâni, bereketi olmaz.

Bak meselâ. Peygamber SAS Efendimiz bereketten bahsediyor.

Meselâ, yemek sıcak olduğu zaman bereket olmaz diyor. Bereket olduğu zaman da, yiyorsun yiyorsun, bitmeyebiliyor. Yâni, mânevî bir takım hususlar olur. Evin bereketi gider, malın bereketi gider, kesenin bereketi gider.

“—Ne kadar maaş alıyorsun?”

“—Elli beş bin lira maaş alıyorum; ama yetmiyor!”

Yetmez, bereketsiz olur, yetmez. Haydan gelir, huya gider. Onun için zekâtı vereceksin, fakirin hakkını çıkaracaksın içinden; malın temiz olacak, pis kalmayacak.

Bak zekât, temizleyici şey demek. Zekât verildiği zaman, malı temizlediği için, o isimle isimlendirilmiş. Pırıl pırıl tertemiz oluyor malın, zekâtını verdiği zaman. Vermezsen kirli, senin malın kirli, içinde fakirin hakkı kaldı. Zulüm oluyor bir çeşit...

Onun için, malını da korumak istiyorsan öyle koru. Gemin batmaz, tren çarpışmaz, otobüs devrilmez, kamyon arıza yapmaz. Tarlada malın telef olmaz, harman yanmaz, yakılmaz. Yağmur yağıp şey yapmaz, depo da malın çürümez... Zekât ver! Zekâtını ver...

Bir yerde bir büyük yangın olmuş. Hatta biraz daha hafızamı zorlasam, dükkânın sahibinin ismini bile hatırlayacağım. Kapalı Çarşı yangını, haydi yerini de söyleyeyim... Kapalı Çarşı yangınında demişler ki,

“—Yangın çıktı, senin dükkânının etrafına da gelmiş.”

Demiş ki:

“—Ben malımın zekâtını veriyorum.”

Hakikaten de, dükkânının dört tarafı yanmış adamın, kendi dükkânı olduğu gibi duruyor. Bak nasıl, şeye bak... İçi temiz, diyor ki;

“—Ben malımın zekâtın verdim.” diyor. “Kendisi bilir, yakarsa yakar; ama ben malımın zekâtını verdim, yanacağını tahmin etmiyorum!” diyor, yanmamış.

Evet, bak hadis-i şerifin arkasında Peygamber *aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz buyuruyor ki:

فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمْ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ

(*Feinnehâ tedfeu ankümü'l-a'rad ve'l-emra'd*)
“Çünkü; bu verilen sadakalar ve zekâtlar, başınıza gelecek arızaları def eder, hastalıkları da def eder. Hastalık gelecekken gelmez olur.”

Şimdi bakın, bu çeşit şeyler, kolay kolay bilinmeyen, anlaşılmayan şeyler. Peki, anlaşılmayan bir şeyi ne yapar insan? Bak bugün müsbet ilim okuyoruz; fizik okuyoruz, kimya okuyoruz, matematik okuyoruz, teknoloji var... Teknolojide bir şeyi denerler, tecrübe ederler. Tecrübe ederler, tecrübe ederler; tecrübe miktarı ne kadar çok olursa, o işin neticesi o kadar garantili olur.

Adam elektriği buluncaya kadar binlerce tecrübe yapmış. E, sen de bir tecrübe et, ne olur mübarek! Bir sadaka ver, bir zekâtını tam ver bakalım, bereketini görecek misin, görmeyecek misin?

Bak, Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz'den, sahih hadis-i şerifte Abdullah ibn-i Ömer, Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah, —abâdile-i erbaa'dan— naklediyor sana... Bir de sen mânevî şeyi dene bakalım! Yirminci Yüzyıl'dayız madem, her şey tecrübe ile oluyor. Sen de bunu dene! Ver bakalım sabahleyin bir yüz lira, akşama onun kârını görmeyecek misin? Ver bakayım malının zekâtını, o sene onun faydasını görmeyecek misin?

b. Geçmiş Ümmetlerin Hastalıkları

Çok meşhur ve çok mühim hususları bize ihtar eden bir hadis-i şerif. Râvisi Aşere-i Mübeşşere'den Zübeyr ibn-i Avvâm RA; Allah bizi şefaatine mazhar etsin... Cennetle müjdelenmiş bahtiyarlardan. Peygamber SAS Efendimiz'in hadisini bize nakletmiş. Kanal çalışmış, raviden raviye; bak buraya kadar, karşımıza kadar gelmiş, kulağımıza şimdi geldi hadis-i şerif. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁵

دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبُغْضَاءُ
هِيَ الْحَالِقَةُ حَالِقَةُ الدِّينِ لَا حَالِقَةَ الشَّعْرِ وَالَّذِي
نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا
وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَفَلَا أَنْبِئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا
فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

(ط. حم. و ابن منيع، وعبد بن حميد، ت. والشاشي، و ابن قانع

ق. ض. عن الزبير بن عوام)

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.664, no:2510; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.164, no:1412, 1430; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.27, no:193; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.32, no:669; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.385, no:19438; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6613; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.232, no:20854; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.63, no:97; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.64, no:12732; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.835, no:7443; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XII, s.439, no:12255.

RE. 283/2 (*Debbe ileyküm dâü'l-ümemi kableküm, el-hasedü, ve'l-bağdâu, ve'l-bağdâu hiye'l-hàlikatü, hàlikatü'd-dîni lâ hàlikatü'ş-şaar. Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedîhî, lâ tedhulü'l-cennete hattâ tü'minû, ve lâ tü'minû hattâ tehàbbû. Efelâ ünebbiüküm bi-şey'in izâ fealtümûhu tehàbebtüm: Efşü's-selâme beyneküm!*)

(*Debbe ileyküm dâü'l-ümemi kableküm*) “Sizden önceki ümmetlerin hastalıkları, hastalığı, derdi size de ulaştı, geldi. Sizden önceki peygamberlerin ümmetlerine, daha önce dünyada yaşayan ümmetlere, nasıl mânevî hastalıklar geldiyse, o size de geldi. Yürüdü geldi size kadar.”

Nedir bu hastalıklar bakalım! Açıklıyor Peygamber Efendimiz:

(*El-hasedü*) “Birisi, kıskançlık, hased; (*ve'l-bağdâ'*) ötekisi kin, kızgınlık, sevmemek. (*Ve'l-bağdâu hiye'l-hàlikatü*) Bu huylar, kazıyıp götürücüdür.” Neyi kazıyıp götürüyor? (*Hiye'l-hàlikatü'd-dîn*) “İnsanın dinini kazıyıp götürür. (*Lâ hàlikatü'ş-şaar*) Kılı, saç, kazımaz; insanın dinini alır götürür bu kötü huylar.”

Şimdi bu kötü iki huyu biraz açıklayalım:

Birisi hased... Hased, karşındaki insanın sahip olduğu nîmetin, onun elinden gitmesini istemek.

“—Niye ona o nimet gelmiş?”

İçi böyle kıvrılıyor, bükülüyor;

“—Ah keşke sahip olmasaydı şu nimete, mazhar olmasaydı!” diye başkasının elindeki nimetin zevalini istemek; hased... Hased duygusu bu...

“—Filanca şu mevkiye çıkmış, vayy!”

“—O çıkmış, sana ne?”

İçi böyle allak-bullak oluyor;

“—Keşke çıkmasaydı ya, o da benim sevdiğim bir insan değildi, şu mevkiye yükselmiş. Bak şu kadar da para kazanmış. Vayy, bir de otomobil almış...” filan. Böyle içini yeyip bitiriyor.

Bu hased dini kazıyıp götürüyor. Nasıl kazır? Bakın ne kadar mühim ki:⁶

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

(د. هب. عن أبي هريرة؛ ع. ش. هب. والديلمي عن أنس)

⁶ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimeşk*, c.LIV, s.170; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.167, no:1421; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) “Hased, yapılmış olan iyiliklerin sevaplarını bile, ateşin odunu yakıp götürdüğü gibi alır, götürür.”

Şimdi düşünün, insan bir günah işlediği zaman ne oluyor? Bir günaha girmiş oluyor; ama öteki sevaplarına zarar gelmiyor. Bir günah işliyorsun, sevapların yanında bir de günaha sahip oldun. Müsbet vasıfların yanında, bir de menfî vasıf oldu.

Hased öyle değil... Hased, eski hasenâtı da alıp götürüyor. Sermayeyi helâk ediyor, yiyip bitiriyor. Hasenâtı götürüyor çünkü, hadis-i şerifle sabit...

Ateşin içine odunu attığın zaman, nasıl onu yakıp götürürse, hased de yapılmış olan iyi amelleri götürüyor. Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizin gönlünden, kardeşlerimize karşı hased duygusunu söksün; kökleyip atıp götürsün...

Varsın, bin tane olsun yâ! Daha fazla olsun, daha âlâsı olsun, daha yükselsin! Kardeşin değil mi? Senin de Rabbin o, onun da Rabbi o... Ona vermiş, sana da verir.

Vermese bile;

“—Elbette o kardeşimin benden üstün bir meziyeti vardı ki, Allah nasib etti!” diye düşüneceksin. “Benim muhakkak gece gündüz işim isyan, günah; elbette... Bu yediğim lokma bile çok bana, şu aldığım nefes bile çok. Nice hatalar ediyorum!” diye kendini hor göreceksin de, “O kardeşim ona lâyıık” diye düşüneceksin. Öyle içini kemirmek yok.

İkincisi, *bağdâ'*... O da buğz dediğimiz, şiddetli düşmanlık, şiddetli sevmezlik; kin diyoruz buna, kindarlık filan diyoruz. Bu da kötü bir şey... Bu da aynı zamanda dini kazıyıcı, huylardan birisi olmuş oluyor.

Bizi bu hale düşüren bu huylar değil midir? Hadi hasedi bir tarafa bırakalım; ama müslüman müslümanın dostu, ahbabı olması gerekirken, şu dünyanın haline bir bakın, şu etrafınıza bir bakın, şu insanların haline bakın, müslümanların haline bakın! Bütün perişanlığımız bu kötü huylardan...

Bize dinimiz dâimâ birbirimizi sevmeyi emrediyor. Malımızı başkasının gönlünü hoş etmekte harcamayı emrediyor, sadakayı emrediyor, zekâtı emrediyor, insanların hayrına koşmayı emrediyor... En az bildiğimiz şey sevmek. En az bildiğimiz şey... Hiç sevmekten nasibimiz yok; kaşlarımız çatık, kalbimiz böyle kinle, buğzla dolu. Birbirimizi bulsak, kör testereyle keseceğiz. Söylüyoruz da:

“—Falanca adam benim elime geçse, kör testereyle keserim!” diyor.

O da müslüman, ötekisi de müslüman. O da namaz kılıyor, o da namaz kılıyor. Kör testereyle kesecekmiş. Bunu söyleyenler var yâni. Bunu böyle bir vaazda, aşırı bir söz olsun diye söylemiyorum. Namaz kılan kardeşi hakkında böyle diyen insanlar var. Hem de çok. Belki siz de duydunuz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَفَلَا أَنْبَيْتُمْ
بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمْوَهُ تَحَابَبْتُمْ أَفَشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

(ط. حم. و ابن منيع، وعبد بن حميد، ت. والشاشي، وابن قانع، ق. ض. عن الزبير بن عوام)

(*Ve'llezî nefsi muhammedin bi-yedîhî*)
“Muhammed’in...” diyor Peygamber Efendimiz,
kendisini bir başka şahısmış gibi adını söyleyerek
ortaya koyuyor; yâni, benim demek istiyor.
“Muhammed’in nefsi, kudreti elinde olan Allah-u
Teâlâ Hazretleri’ne yemin ederim ki...” Yemin
ediş tarzı, Peygamber Efendimiz’in böyle...
“Nefsim, kudreti elinde olan Allah’a yemin
olsun ki...” diye eder, bazen böyle... (*Ve'llezî
nefsü muhammedin bi-yedîhî*) “Muhammed’in
nefsi, kudreti elinde olan Allah’a yemin olsun
ki...”

Ne demek nefsi, kudreti elinde olmak? Yâni,
Allah-u Teâlâ Hazretleri nasıl dilerse öyle yapar.
Biz onun kuluyuz. Mevlâna Hazretleri diyor ki:

⁷ Tirmizî, Sünen, c.IV, s.664, no:2510; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*,
c.I, s.164, no:1412, 1430; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.27, no:193; Ebû
Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.32, no:669; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.X,
s.385, no:19438; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.267, no:6613;
Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.232, no:20854; Abd ibn-i Humeyd,
Müsned, c.I, s.63, no:97; Zübeyr ibn-i Avvâm RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.835, no:7443; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII,
s.64, no:12732; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XII, s.439, no:12255; RE. 283/2.

“—Biz kilcinin elindeki çamur gibiyiz. Kilci o çamuru evirir çevirir, ya çanak yapar, ya çömlek yapar, ya kâse yapar, ya bardak yapar; öyleyiz. Mevlâ nasıl isterse öyle yapar.”

Teslimiyete bak, duyguya bak, Mevlâ’ya olan imanın tezâhürüne bak! Onun elinde her şeyimiz.

Yemin ederek diyor ki, Peygamber Efendimiz:

(*Lâ tedhulû*) “Siz girmezsiniz. (*Lâ tedhulü’l-cennete*) Cennete giremeyeceksiniz, giremezsiniz, girmezsiniz; (*hattâ tü’minû*) iman etmedikçe.” İman etmeyen bir insanın cennete girmesi mümkün mü? Mümkün değil...

“—Efendim Edison cennete girecek mi, girmeyecek mi?”

Bilmiyoruz ki; Amerika’da yaşamış, hususî hayatını bilmiyoruz. Avrupa’da Amerika’da nice insanlar var, Müslümanlığı inceliyorlar, inceledikten sonra hak din olduğunu kabul ediyorlar; ama cemiyetlerinden korkularından, “gık” diyemiyorlar, bir şey söyleyemiyorlar.

Daha geçen akşam okudum bir kitapta, mecmuada okudum; Belçika’nın Brüksel şehrinde Jan Bastel isminde bir Belçikalı. İmana gelmiş, müslüman olmuş. Ondan sonra, o kadar güzel sözler söylüyor ki,

“—Ah şu Avrupa hazır müslüman olmak için, âmâde... Birazcık gayret sarf etse müslümanlar... Böyle, susamış durumdalar.” diyor.

Madrid’e giderken, biraz kendisini kalbi sıkıştırmış. Ölüm korkusu aklına düşünce;

“—Eyvah! Ben bu halde mi gideceğim?” filan diye biraz düşünmüş.

Genç daha yaşı... Hemen arkasından kelime-i şehadet getirmiş. Trende daha... Kalbi biraz zorlamaya başlayınca, hemen:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ

(Eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) demiş:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

(Lâ ilâhe illa’llâh) demiş.

“Lâ ilâhe illa’llâh deyince, bir lezzet duydum ki tarif edemem!” diyor. “Bir daha dedim.” diyor. “Gene daha çok lezzet duydum, bir daha dedim...” diyor. Gidinceye kadar Lâ ilâhe illa’llâh diye diye gitmiş. Şimdi de bir Türk kızını almış da, onunla evliymiş.

Bunu nereden açtık? İman etmedikçe cennete girmek yok. Eğer öyle bir iman etmişse girer.

“—Cennet kimin?”

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin...”

“—Cehennem kimin?”

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin...”

“—Cennete giriş şartlarını kim koyuyor?”

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri...”

“—Cehenneme giriş sebeplerini kim belirtmiş?”

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri...”

“—Sen zorla sokacak mısın beğendiğini? Mümkün mü, sokabilir misin?”

“—Efendim, çok hayır yapmış; elektriği bulmuş, otomobili bulmuş, tayyareyi bulmuş...”

İyi ama öyle dışarıdan sadece iyi bir şeyi bulmak yetmez ki... Bir insanın bak, içinde hased oldu mu, kin oldu mu, kötü duygular oldu mu? Husûsî hayatı kim bilir nasıldı? Seksen tane metresi varsa bir insanın, istediği kadar hayır yapsın... Kumarbazın birisiyse, kindar bir adamsa, birçok mazlumun canını yakmışsa, hiç kimsenin görmediği bir yerde, birkaç kişinin hayatına kıymışsa, polisin anlayamadığı bir yerde yapmışsa bu işleri... Bir taraftan da böyle, bir icat yapmışsa... İcadı neden yapıyor? Satayım, para kazanayım diye yapıyor... Gene dünya maksadıyla... Ondan dolayı, o cennete girer diye bir şey diyemeyiz.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki; “Cennete girmeniz mümkün değil, iman etmedikçe...” İman eden cennete girecek. Cennete girişin ilk şartı, iman etmek. Cennetin anahtarı onun için, *Lâ ilâhe illa'llâh...* Lâ ilâhe illa'llah dedin mi, tamam, anahtar cebinde... Ondan sonra derece...

Sonra, *(ve lâ tü'minû hattâ tehâbbû)* İşte bu nokta, çok can alacak nokta: *(Ve lâ tü'minû)* “İnanmazsınız, mü'min olamazsınız, olamayacaksınız; *(hattâ tehâbbû)* birbirinizi sevmedikçe mü'min olamazsınız.”

Demek ki, iman ile muhabbet arasında bir irtibat var. Yâni, insan karşısındakine karşı içinde böyle kin, intikam duyguları, hased duyguları, kırgınlıklar kaynaşıp dururken; yılanların, çıyanların böyle bir çukurda kaynaştığı gibi, iman oraya giremiyor demek ki. Demek ki, kalbini boşaltacaksın o akrepten, çıyandan, yılandan; tertemiz olacak, oraya iman ondan sonra gelecek. Yaa...

*Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecellî ede Hak;
Padişah konmaz saraya, hâne ma'mur olmadan...*

demiş şairin birisi...⁸ Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin imanı gelecek, Allah-u Teâlâ Hazretleri senin gönlüne tecellî edecek...

“—Ne zaman?”

Ma'mur olsun bakalım! Padişah virânedede ağırlanır mı? Sen orayı bir saray haline getir, süsle, nurlandır... Kapkaranlık bir yere misafir gelir mi? Normal misafir bile gelmez. Sen orasını tertemiz temizleyeceksin, pırıl pırıl yapacaksın, nurlandıracaksın; ondan sonra Mevlâ'nın tecellisini bekleyeceksin.

Demek ki, sevmeden iman etmek mümkün değil.

“—Hiç mi iman etmek mümkün değil?”

⁸ Şemseddîn-i Sivâsî Hazretleri (1520 - 1597)

Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.220, no:7326; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.424, no:3965; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.351, no:13716; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.126, no:1802; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VIII, s.532, no:24019; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXI, s.452, no:23996.

Allah-u a'lem, kâmil mü'min olmak mümkün değil mânâsına...

Tabii insan, “*Lâ ilâhe illa'llâh, muhammedün rasûlü'llâh*” dediği zaman mü'min oluyor, müslüman oluyor; ama o müslümanlık esnasında bütün kötü huylarını birden atabilmiş olmuyor. Bir zaman geçmesi lâzım!

Kendi hayatımızı düşünelim, kaç senedir müslümanız? Ne zamandan beri vaaz dinleriz, ne zamandan beri hocalarımız, büyüklerimiz ne güzel şeyler söylerler; kaç tanesini tuttuk şimdiye kadar? Adam olabildik mi, olamadık mı? Elimizi vicdanımıza koyup, kendi kendimizi ölçelim! Demek ki, bir zaman geçmesi gerekiyor. Demek ki, buradaki sözden murat, iman-ı kâmil sahibi olmak.

Bir insanın iman-ı kâmil sahibi olması için müslümanlara karşı muhabbetli olması lâzım! Muhabbet olmadan olmaz. O halde içinizi, içimizi, kinden, hasedden kızgınlıktan, şeytanlıktan, fesatlıktan temizleyelim; sevelim! Müslüman kardeşlerimizi sevelim, acıyalım insanlara...

Yaradılanı hoş gör,

Yaradan'dan ötürü!

Allah'ın kuludur diye... “Eh, aynı yolun yolcusuyuz, ama henüz daha olacak. Dur bakalım, meyvenin bile olması için bir mevsim geçmesi gerekiyor.” diye, hoş göre göre sevmeyi öğreneceğiz.

Kusurlarıyla sevmeyi öğreneceğiz. Kusursuz insan yok dünyada.

Yârsız kalmış cihanda, ayıpsız yâr isteyen!

Hiç kusursuz ayıpsız bir yâr istesen; eh mübarek olsun, ara bakalım! Fener yak, mum yak, gece ara, gündüz ara; bulamazsın. O halde, insanları biraz da kusurlarıyla kabul etmeyi, sevmeyi öğren!

“—Kusuru da var, ama gene benim kardeşimdir. Kusuru da vardır, ama gene filancadan iyidir.”

Bu muhabbet bahsi artık günlerce sürse lâıyk, bizim için revâdır; çünkü çok ihtiyacımız var. Muhabbete fevkalâde ihtiyacımız var. Hepimiz, maşâallah o kadar açıkgözüz ki, birbirimizin kusurunu görmekte... Yâni, böyle en ince, en gizli kusuru, sahibi “Saklayalım, saklayayım...” diye gece gündüz gayret sarf eder, uğraşır; ama gene sezeriz. Gizli kusuru ta derinlerden, gizlilerden bulup çıkartırız. Kusur görmekte bir taneyiz. Ama sevmekte, kusur görmemekte, affetmekte, bağra basmakta; orada kusurluyuz.

Aksini yapmamız lâzım! Allah-u Teâlâ Hazretleri; o zaman lütfedecek. Ayet-i kerimede buyruluyor ki: diye kusuruyla hatasıyla seveceğiz.

لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ
قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ

(الأَنْفَال: ٦٣)

(*Lev enfakte mâ fî'l-ardi cemîan mâ ellefte beyne kulûbihim ve lâkinna'llàhe ellefe beynehüm*) “Ey Rasûlüm! Bu ashab-ı kirâmın senin etrafına toplandı ya; sen yeryüzünün bütün maddî varlıklarını, bağlarını, bahçelerini,

hazinelerini, paralarını, altınlarını, gümüşlerini sarf etseydin bile, bunların gönüllerini bir araya toplayamazdın.” Kim topladı? (*Ve lâkinna’llâhe ellefe beynehüm*) “Bunların kalplerini Allah topladı.” (Enfal, 8/63)

Ne kusurumuz var ki, kalplerimiz böyle parça parça perişan diye düşünüyorum. Düşünelim; kusurlarımızdan tevbe edelim, Allah-u Teâlâ bizim gönüllerimizi yine o zamanki gibi tolasın. Muhabbetli bir cemaat olalım. Birbirimizin kanına, canına böyle kasdedici insanlar olmayalım!

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz devâmen buyuruyor ki:

أَفَلَا أَنْبَيْتُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمْوَهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا
السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

(*Efelâ ünebbiüküm bi-şey’in izâ fealtümûhu tehâbebtüm*) “Size, işlediğiniz zaman birbirinizi sevmenize yardımcı olacak bir şey tavsiye edeyim mi: (*Efşü’s-selâme beyneküm*) Aranızda selâmı yayınız!”

Şimdi, Peygamber SAS Efendimiz’in ve bizim dîn-i mübînimizin, İslâm’ın bir büyük meziyeti vardır: Bizim dinimiz ve Rasûlüllah Efendimiz ve Kur’an-ı Kerimimiz bize bir tavsiyeyi yaptığı zaman, havada bırakmaz tavsiyeyi... Muhakkak, en basit insanın bile anlayabileceği bir kolay şeye bağlar. Meselâ,

“—İnsanlar birbirlerini sevsin, insanlar birbirlerine yardım etsin!” desen, nasıl yardım edecek, nasıl sevecek?

Zekâtı farz kılmış Allah, malından şu kadarı vereceksin diyor Allah... Bunu herkes anlar; çoban da anlar, çiftçi de anlar, köylü de anlar, şehirli de anlar, talebe de anlar, hoca da anlar...

“—Malımın şu kadarını demek ki, Allah yolunda verecekmişim.” der, tamam biter iş...

Zekâtı emretmiş.

“—Allah’ı hiç bir zaman hatırınızdan çıkartmayın!”

E, nasıl çıkartmayacak, nasıl olacak bunun yolu, yöntemi? İşte bir, namazı farz kılmış, günün beş vaktinde; sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı Allah’ı andırıyor o ibadet. Namaz kılacaksın deyince, herkes farz diye geliyor, Allah’ı anmış oluyor.

Bir de zikri farz kılmış. Bilmiyorum, kaç kişi, ne kadar yapar? Ekseriyet namazın farzıyetinde müttefiktir de;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

(الأحزاب: ٤١)

(*Yâ eyyühe’llezîne âmenü’z küru’llâhe zikran kesîrâ*) “Ey iman edenler, Allah’ı çok zikredin!” (Ahzab, 33/41) ayetini duymaz. Ne kadar zikrediyor, ne yapıyor; hiç onu düşünmez.

“—Namaz farzını yerine getiriyorum, oruç farzını yerine getiriyorum da, acaba Allah’ı çok zikreden bir insan mıyım?” diye onu düşünmez.

Hatta, orada muhalefet eder:

“—Canım, bu da neymiş?” filân diye.

Burada da Peygamber SAS Efendimiz, muhabbeti bir pratik çareye bağlayarak diyor ki:

“—Aranızda selâmı yayın!”

En basit mânâsıyla;

“—Gördüğünüz zaman birbirinizi, ‘*Es-selâmü aleyküm!*’ deyin! Hatta, bir çalının, bir ağacın, bir taşın etrafında dönüp dönüp de, birbirinizle karşılaşırsanız bile, her seferinde, ‘*Es-selâmü aleyküm!*’ deyin!” diyor.

Abdullah ibn-i Ömer RA, deminki hadis-i şerifi rivâyet ettiğini söylediğim sahabi, bir gün yanındaki arkadaşına diyor ki:

“—Kalk, pazara gidelim!”

O da diyor ki:

“—Ey Ömer’in oğlu, ben seni bilirim, sen çarşuyu, pazarı sevmezsin. Çünkü, çarşı pazarda yalan yere yemin edilir, şeytan fazla dolaşır, aldatmaca olur, şunu olur, bunu olur; Hayrola, nedir yâni, ne sebepten kalk pazara, çarşıya gidelim diye istiyorsun?” diye sıkıştırıyor.

Diyor ki, Abdullah ibn-i Ömer RA:

“—Selâm veririz, ecir kazanırız...”

Kalabalık var orada, “*Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm!*” diyecek, her gördüğü şahısla selâmlaşacak, ecir kazanacak. Onun için, “Kalk, çarşıya gidelim!” diyor.

E, tabii kuru bir selâm, kuru bir selâmdır ama, o iyiye çıkar sonra... Bir de fıkrası var:

Adamın birisi yolda gidiyormuş, bakmış kenarda bostanda birisi –işte kavun, karpuz, üzüm filân var– orada duruyor.

“–*Es-selâmu aleyküm!*” demiş.

Bostandaki, “*Ve aleyküm selâm!*” dememiş. Yolcu yürümüş gitmiş, Bostandakinin arkadaşı, yanındaki diyor ki;

“–Niye ‘*Ve aleyküm selâm!*’ demedin?”

Diyor ki:

“–Ben ‘*Ve aleyküm selâm!*’ desem, söz sözü açar, tanışıklık olur. Tanışıklık olunca, ikram etmek gerekir. İkram etmek gerekince, ya üzüm vereceğim, ya karpuz vereceğim, ya kavun vereceğim diyor.

Tabii, o cimrilik yapmış.

Yâni, bir kuru selâm gibi gelir sana, ama sen bir;

“–*Es-selâmü aleyküm* dersin.

O da;

“–*Ve aleyküm selâm*” der.

“–E, nerelisin? Nereden geldin? Nereye gidiyorsun? Ne iş yaparsın?” falan derken, bakarsın iki müslüman bir yerde karşılaşıvermiş. Ondan sonra, kol kola bir tarafa gidiyorlar. Müslümanlık böyledir.

Yâni, iki İngiliz, dünyanın bir ucundan öbür ucuna aynı yerde, yan yana, omuz omuza gitseler; birisini ötekisi ile başka birisi gelecek tanıştıracak. Tanıştırmadan selâm vermez, konuşmaz, görüşmez, ahbaplık kurmaz; ama müslüman müslümana:

“–*Es-selâmü aleyküm!*” der.

Ötekisi:

“–*Aleyküm selâm!*” der.

Ondan sonra, söz sözü açar ve arkasından ahbap çıkarlar. Beraber:

“–Ezan okundu şu camiye gidelim!” derler.

Ondan sonra, o ona bir ikramda bulunur; muhabbet olur.

Muhabbetin demek ki ilk vesilelerinden birisi, selâmlaşmak... Onun için, selâmı biz de yaygınlaştıralım, selâm verelim! Selâmın arkasında, altında yatan mânâyı da düşünelim!

Selâm, “*Es-selâmü aleyküm!*” demek ne demek? “Allah’ın selâmı, selâmetliği, esenliği senin üzerine olsun. Yâni, sen gamlardan, kederlerden, dertlerden, belâlardan sâlim bir insan ol! Ben sana bunu temenni ediyorum!” demek.

Nitekim, temenni ediyorsun da... Meselâ, Hocamız Rh. A derdi ki;

“–Birisi denize düşmüş, sen de rıhtımdan yürüyorsun; çırpınıyor adamcağız... Yüzme de bilmiyor, boğulmak üzere, can derdine düşmüş. “*Es-selâmü aleyküm!*” dedin denize düşmüş adama, yürüdün gittin. Olur mu? Olmaz... Orada “*Es-selâmü aleyküm!*” diyecek yerde, elini uzat, adamı çek, çıkart. Boğuluyor, canı gidecek.

Yâni, selâmın kuru mânâsına takılma, altında yatan mânâyı anla! Altında yatan mânâ, müslüman kardeşinin selâmetliğini sağlayacak şey ne ise, onu yapmak. Derdi varsa, derdine yardımcı olmak... Hastaysa şifa ara, borçluysa çaresine bak!

İbn-i Abbas RA i'tikâfta idi, Peygamber SAS Efendimiz'in mescidinde... Peygamberimiz'in vefatından sonra... Birisi geldi kapıdan içeri, benzi sararmış, yüzü üzüntülü.

Diyor ki Abdullah ibn-i Abbas RA:

“—Seni üzüntülü görüyorum, hayrola, neyin var? Sıkıntın mı var?”

“—Evet, bir sıkıntım var” diyor.

“—Nedir?”

“—Bir kimseye borcum vardı, vâdesi geldi, hâlâ o borcumu ödeyemedim. O da sıkıştırıyor, ne yapacağımı şaşırđım; üzülüyorum.”

Ona diyor ki:

“—Ben o şahsı tanırım. İster misin, gideyim rica edeyim; sana borcunu tehir etsin!”

“—Çok makbule geçer, iyi olur!” diyor.

İbn-i Abbas RA mescidden çıkıp, o adamın evine doğru yürümeye başlayınca, o zat diyor ki:

“—Yâ İbn-i Abbas, sen i'tikâftasın, böyle i'tikâf esnasında mescidden çıkınca i'tikâf bozulur. İbadetin bozulacak, aman!”

İbn-i Abbas RA, Peygamber Efendimiz'in kabrini gösteriyor, diyor ki: Ben şurada yatan Zât'tan, bizzat şu kulaklarımla işittim ki:⁹

مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ خَيْرًا لَهُ

مِنْ إِعْتِكَافٍ عَشْرِ سِنِينَ

(طس. هب. عن ابن عباس)

(*Men meşâ fî hâceti ahîhi*) “Bir müslümanın, bir müslüman kardeşinin işini görmek için yürümesi, gayret etmesi; (*kâne hayran lehû min i'tikâfi aşri sinîn*) onun için on yıl i'tikâf yapmasından daha hayırlıdır.” buyurdu.

İşte müslüman, müslümana selâm verirken, arkasında bu mânâyı düşünüp selâm verecek. Sıkıntıdaysa, yardımına koşacak...

İkinci bir çaresi vardır, muhabbetin artması için, o da hadis-i şeriflerde tavsiye edilmiştir: Hediyeleşmek... Sen ona bir hediye verirsin, onun sana kırgınlığı geçer. Sen de bir fırsat kollarsın, ona bir hediye verirsin; onun sana muhabbeti artar, böylece iş gider... Yâni, muhabbet tarafına doğru gider.

Kusur görmek, kin tutmak, eski hatıraları bir türlü unutmamak iyi değil.

⁹ Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.220, no:7326; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.424, no:3965; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.351, no:13716; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.126, no:1802; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VIII, s.532, no:24019; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXI, s.452, no:23996.

“—Ben onunla sekiz sene evvel hacca gitmiştim de, o bana hac yolunda şöyle etmişti.”

Vay kindar vay! Aradan sekiz sene geçmiş, hâlâ unutmamış, hâlâ müslüman kardeşinin o şeyini düşünüyor. Allah ıslah etsin... Yâni, biraz müslüman saf görünecek. Kendisi saf olmasa bile, müslümanlığın vasıflarından birisi, aldanır görünecekmiş. Aldanır mı? Müslüman feraset sahibidir, aldanmaz ama; unutmuş görünecek, hatırlamamış görünecek, aldanmış görünecek, anlayamamış gibi davranacak ki, muhabbet bozulmasın. Müslümanlar arasındaki muhabbet devam etsin.

c. Şeytanın Faaliyeti

Bir hadis-i şerif daha:¹⁰

دَخَلَ إِبْلِيسُ الْعِرَاقَ فَقَضَى حَاجَتَهُ فِيهَا ثُمَّ دَخَلَ
الشَّامَ فَطَرَدُوهُ حَتَّى بَلَغَ بَيْسَانَ ثُمَّ دَخَلَ مِصْرَ
فَبَاضَ فِيهَا وَفَرَّخَ ثُمَّ بَسَطَ عَبْقَرِيَّهٗ

(طب. وأبو الشيخ عن ابن عمر)

¹⁰ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.340, no:13290; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.286, no:6431; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.317; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.40, no:16659; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.554, no:35160; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.271, no:1290; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.442, no:12261.

(RE. 283/3 (*Dehale iblîsü'l-ıraq, fekadà hâcete hû fîhâ; sümme dehale'ş-şâm, fetaradûhu hattâ beleğâ beysân; sümme dehale mısra febâda fîhâ, ve ferreha; sümme beseta abgariyyehû.*)

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyuruyorlar ki:

(*Dehale iblîsü'l-ıraq*) “Şeytan, iblis *aleyhi'l-la'neh* Irak'a girdi.” Irak mâlum bir memleket adıdır. O beldeye girdi, (*fekadà hâcete hû*) orada işini gördü, ihtiyacını giderdi. Demek, ne için girdiyse; tamam muradına ermiş Irak'ta...

(*Sümme dehale'ş-şâm*) “Sonra Şam'a girdi.” Şam da Hicaz'ın şimâlinde olan mıntıkaya verilen isimdir. Bir şehrin adı değildir, mıntıkanın adıdır.

“Oraya geldi, (*fetaradûhu*) oranın mü'minleri şeytanı oradan kovdular, orada işini göremedi.” Oraları böyle, evliyaullahın çokça olduğu yerler imiş. (*Hattâ beleğâ bi-beysân*) “Nihayet, Beysan denilen kabileye, şehre, yerleşme yerine geldi.” Yâni, oraya kadar sürmüşler, çıkarmışlar.

(*Sümme dehale mısra*) “Sonra Mısır'a girdi, (*febâda fîhâ*) orada yumurtladı (*ve ferreha*) ve civcivledi. (*Besata abkariyyehû*) Sonra yalanının, şeytanlığının, mel'anetinin gereği neyse, onu en iyi şekilde orada yaptı.”

Böyle bir hadis-i şerif. Hocamız yazmış, biz de mânâsını söylüyoruz. Öteki hadis-i şerife geçiyoruz.

Allah cümlemizi şeytanın şerrinden hıfz eylesin... Şeytan Mısır'a gider de, Türkiye'den uzak mı durur? Herkesin yanında... İçinde de var, yanında da var. Camide de var, caminin dışında da var. Ezan okunduğu zaman, ezanın duyulmadığı yere kadar kaçar, ezan bittikten sonra gelir. Kamet getirildiği zaman kaçar, kamet bittikten sonra gelir. Müslümanın namazı esnasında, aklına başka vesvese verir. Dükkânı düşündürür, işini düşündürür, yarın yapacağı işi düşündürür, huzuru bozar. Şeytan her yerde... Allah şeytanın düşman olduğunu bilerek, düşman ittihaz ederek, onun şerrine karşı kendini koruyup kollayan, şeytanın aldatmacasına uymayan insanlardan etsin bizi...

Şeytan ne yapar? Evvelki derslerimizde de çok çok söylüyoruz; ama ne kadar söylesek o kadar kârlı. Şeytan insanı günaha düşürmeye çalışır. Allah'a âsî etmeye çalışır. Neden? Kendisi asi oldu ya, cehenneme yoldaş arıyor kendisine... Kendisi isyan etti, kendisi Adem AS'a secde etmedi, kendisine şimdi cehennemde yanacak başka arkadaşlar arıyor.

Ne yapar? Nasıl aldatabilirse öyle aldatmaya çalışır. Elinden nasıl gelirse...

“—Namaz kılma!” der.

Dinlemezsene;

“—Çabuk kıl!” der,

“—Çabuk kılmayacağım!” dersene;

“—Çok geç kıl!” der.

“—Öyle yapmayacağım!” dersene

“—Herkesin gördüğü yerde kıl! Herkes görsün!”
der, gösterişe düşürmek için...

Hasılı, eninde sonunda, ne yapıp yapıp, bir noktadan âsî etmeye çalışır. Onun için, uyanık olması lâzım insanın, daima açıkgöz olması lâzım!

Açıkgöz olmadan ahiret kazanılmaz. Yâni aptalca durarak, gevşek durarak, boş bulunarak ahiret kazanılmaz. Ahiret de zekâ işidir. Allah’a iyi kulluk etmek de zeki insanların kârıdır.

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

(فاطر: ٢٨)

(*Innemâ yahşa’llàhe min ibâdihi’l-ulemâ’.*)
“Allah’tan en çok, alim olan kulları korkarlar.”
(Fâtır,35/28)

Cahil; her işi hatadır. Kaş yapayım derken göz çıkartır. Cahilin hali harap, durumu çok fena...

Onun için, “*hûş der dem*” demiş büyüklerimiz. Yâni, bir insan nefes alıp-verirken daima uyanık bulunacak. Yâni, nefesini bile gafletle vermeyecek. Daima uyanık bulunacak, tetikte bulunacak. Nasıl hudutta nöbet beklerken asker tetiktedir; onun gibi tetikte duracaksınız. Neden?

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

(فاطر: ٦)

(*Inne’ş-şeytâne leküm adüvvün fe’ttehizûhu adüvvâ*) “Şeytan sizin için düşmandır, siz de onu kendinize düşman edinin, düşman bilin, tedbirinizi alın!” (Fâtır 35/6) buyruluyor.

“—Huduttaki bir asker, sigarayı yakıp, yan gelip yatar mı? Siperden çıkar mı?”

“—Çıkmaz.”

d. Cennette Efendi ve Köle

Evet. Geçelim öbür hadis-i şerife:¹¹

دَخَلَ رَجُلٌ الْجَنَّةَ فَرَأَى عَبْدَهُ فَوْقَ دَرَجَتِهِ فَقَالَ
يَا رَبِّ عَبْدِي فَوْقَ دَرَجَتِي فَقَالَ جَزَيْتَهُ بِعَمَلِهِ
وَجَزَيْتُكَ بِعَمَلِكَ

(الديلمى عن أبي هريرة)

RE. 283/4 (*Dehale racülünü'l-cennete, feraa abdehû fevka derecetihî, fekàle: Yâ rabbi, abdî fevka derecetî? Fekàle: Cezeytühû bi-amelihî, ve cezeytüke bi-amelik.*)

Ebû Hüreyre RA'den rivâyet olunduğuna göre Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki;

“—Bir adam cennete girmiş; ama bir de bakmış ki, cennette kölesi onun derecesinden daha yukarıda...” Dünyada kendisine hizmet eden, o üstü başı hırpani, emir verip bağırıp çağırdığı kölesi, cennete kendisinden daha yukarıda; daha üstün bir dereceye nâil olmuş. Diyor ki:

“—Ya Rabbi, şu benim kölemdi, benden yüksek derece almış.”

¹¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.216, no:3055; Ebû Hüreyre RA'dan.

İkisi de cennete girdiklerine göre, iyi insanlar bunlar. Cennetlik insan yâni. Dünyadayken Allah'a isyan etmemişler, itaat etmişler, cenneti kazanmışlar; ama köle daha yukarıda, daha üstün dereceli, efendi daha aşağıda... Diyor ki; “—Yâ Rabbi! Bu benim kölem ama daha yukarı çıkmış.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden hitâb-ı izzet vâki oluyor ve buyruluyor ki:

“—Ben onu ameliyle mükâfatlandırdım, seni de senin yaptığın amelle mükâfatlandırdım. Demek ki, sen biraz az çalışmışsın, o ahiretine biraz daha fazla çalışmış.”

Bu dünyada insanın gözü kör olur, ayağı topal olur, malı az olur, üstü hırpani olur, yüzü çirkin olur, şöyle olur, böyle olur; ama ameli güzel olursa, Allah'a ubûdiyeti yerinde olursa, saygısı, edebi yerinde olursa; parası çok insandan daha öne de geçebilir. Yâni, bu dünyada köle iken, öbür tarafta efendi olur. Bu dünyada aciz iken, öbür tarafta bey olur, paşa olur, padişah olur, ahiretin sultanlarından olur.

Onun için, bu hadis-i şeriften bize çıkan ders nedir? Cennet için, cennetteki daha yüksek derecelere çıkmak için, daha çok gayret sarf etmek... Ondan sonra, Allah'ın hiç bir kulunu, kendimizden hor hakir görmemek...

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.231, no:7356; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.129, no:3567; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.437, no:251; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.19; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.91, no:25123; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.443, no:12262.

Bilemeyiz ki...

“—Evet, onun tahsili benden az; ama ya Allah onu benden daha çok seviyorsa, ya o Allah’a daha çok geceleri ağlayıp, sızlanıp, münâcaatta bulunup, daha yüksek mânevî derece edinmişse...”

Bilemezsin ki... Hiç bir kulu hor görmeyeceğiz. Her gördüğümüzü Hızır bileceğiz, bileceksiniz; her gecemizi Kadir bileceğiz, o geceyi ihya etmeye, ihmal etmemeye çalışacağız. Çalışacağız, çalışacağız da inşaallah, Allah-u Teâlâ Hazretleri lütfuyla, cennetiyle bizi mükâfatlandırarak, cemâliyle müşerref edecek.

e. Borç Vermek Sadakadan Daha Sevaplı

Bir hadis-i şerif daha okuyalım! Hadis-i şerifler çok güzel ama, zaman uzayınca sizi de bıktırmaktan korkuyoruz:¹²

دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا مَكْتُوبًا الصَّدَقَةُ
بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ فَقُلْتُ يَا جِبْرِيلُ
كَيْفَ صَارَتِ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ
عَشْرٍ قَالَ لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِي يَدِ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ
وَالْقَرْضُ لَا يَقَعُ إِلَّا فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ

(ط. طب هب. كر. عن أبي أمامة)

¹² Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.155, no:1141; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.284, no:3564; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.249, no:7976; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.9, no:2609; Ebû Ümâme RA'dan.

İbn-i Mâce *Sünen*, c.VII, s.276, no:2422; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.285, no:3566; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.284; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.210, no:15373; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.449, no:12274.

RE. 283/5 (*Dehaltü'l-cennete*) Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki; “Cennete girdim, (*feraeytü alâ bâbihâ mektûben*) Cennet’in kapısında gördüm ki şöyle yazılmış: (*Es-sadakatü bi-aşretin*) Sadaka on misli ile mükâfatlandırılır. (*Ve'l-kardu bi-semâniyete aşer*) Borç ise on sekiz misli ile mükâfatlandırılır.

(*Fekultü*) Peygamber Efendimiz bunun üzerine mihmandarı olan, yanında bulunan Cebrâil AS’a sormuş: (*Yâ cibrîlu, keyfe sâreti's-sadakatü bi-aşretin, ve'l-kardu bi-semâniyete aşer*) Nasıl oldu da sadaka on misli ile mükâfatlandırılıyor, borç vermek on sekiz misli ile mükâfatlandırılıyor?” Borçta sonra para sahibine geri gelecek. Borç veriyor, sonra alacak. Sadaka tamamen gidiyor.

Neden o on misli ile mükâfatlandırılıyor da, borç verdiği zaman on sekiz misli oluyor sevap? Yâni, aşağı yukarı, iki misline yakın. On, on sekiz; yirmi olsa, tam iki misli olacak. İki mislinden biraz az. Niye borç vermek daha iyi?

(*Kâle*) Bunun üzerine, Cebrâil AS cevaben dedi ki:

(*Li-enne's-sadakate takau fî yedi'l-ganiyyi ve'l-fakîr*) “Çünkü sadakayı sen verirsin; ama zengin mi, fakir mi? Bazen zenginin eline düşer, bazen fakirin eline düşer.” Yâni, sen fakir diye verdiğin sadaka, bazen aslında sadakaya müstahak olmayan, şer'an zengin sayılan insanın eline düşer. Zengine vermiş olursun aslında... Tam yerini bulmayabilir. Bazen fakirin eline düşer, bazen zenginin eline düşer; (*ve'l-kardu lâ yekau illâ fî yedi men yahtâce ileyhi*) amma borç verdiğin zaman, borç ancak ona ihtiyacı olan kimsenin eline geçer.”

Besbellidir, adam borç istiyor, muhakkak ihtiyacı var, kıvranıyor da ondan... Bir ihtiyacı giderdiği için, onun eciri daha fazla oluyor.

Onun için, kardeşlerimiz birbirlerine borç verme hususunda, bu hadis-i şerifi hatırlarında tutsunlar. Gerçi bu devrin ekonomik sistemi, borç vermeyi de bir hayli frenledi. Çünkü para, senenin başında yüz lirayla on tane filanca şeyden alıyorsun, on tane ekmek alıyorsun farz edelim; senin sonunda paranın değeri düşüyor, düşüyor beş tane alamıyorsun. Yâni, ekmeği bırakalım da başka bir şeye kıyas edecek olursak, böyle oluyor. Paranın hakiki değeri sabit kalmıyor. Yâni, hakiki değeriyle, üstünde yazılı değeri aynı kalmıyor. Adı gene yüz oluyor, fakat on veya elli veya otuz değerine düşmüş oluyor. O yüzden kimse de borç vermek istemiyor.

“—Verirsem, param azalacak...” filan gibi bir düşünce.

Artık bunun çözümü nasıl olur bilmem... Ama mümkün mertebe, insan borç vermek suretiyle bu ecirden faydalanmaya çalışsın.

f. Cennetteki Üç Satır Yazı

Cennetle ilgili bir hadis-i şerif daha var, onu da söyleyip, dersimize son verelim:

دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ فِي عَارِضَتِي الْجَنَّةِ مَكْتُوبًا

ثَلَاثَةَ أَسْطُرٍ بِالذَّهَبِ السَّطْرُ الْأَوَّلُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالسَّطْرُ الثَّانِي مَا قَدَّمْنَا

وَجَدْنَا وَمَا أَكَلْنَا رِبْحَنَا وَمَا خَلَّفْنَا خَسِرْنَا

وَالسَّطْرُ الثَّلَاثُ أُمَّةٌ مُذْنِبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ

(ابن النجار، والرافعى عن أنس)

RE. 283/6 (Dehaltü'l-cennete) “Cennete girdim, (*feraeytü fî arıdatı'l-cenneti mektûben selâsetü esturin.*) cennetin kapısının iki tarafında, şu üç satırın yazılmış olduğunu gördüm:” Neyle yazılmış? (Bi'z-zehebi) “Altınla yazılmış olarak şu üç satır görmüş Peygamber Efendimiz:

1.(*Es-satru'l-evvelü: Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*) “Birinci satırda, kelime-i tevhid var. Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llah: Allah'tan başka mâbud yoktur, maksud yoktur, Muhammed SAS Efendimiz onun hak elçisidir. Onun vazifelendirdiği, insanlara gönderdiği hak rasûlüdür.” yazılı. Cennetin kapısında böyle, altınla yazılmış ilk satır...

2. Sonra, (*ve's-satru's-sânî*) “İkinci satır: (*Mâ kaddemnâ vecednâ, ve mâ ekelnâ rabihnâ, ve mâ hallefnâ hasirnâ*)” yazılıymış. Burada

bu ibare cennet ehlinin, insanların ifadesi...
Ağzından çıkan söz...

(Mâ kaddemâ vecednâ) “Dünyada ahiret için ne amel yaptysak, ahirete ne gönderdiysek önceden, burada bulduk onları...” Sadaka verdik karşılığını bulduk, namaz kıldık karşılığını bulduk, oruç tuttuk karşılığını bulduk... Yâni, dünyada yaptığımız her hayrın; mâli hayrın, bedenî hayrın karşılığını burada gördük. Demek ki iyiliklerin hepsinin orada karşılığı var.

(Ve mâ ekelnâ rabihnâ) “Dünyadayken yediklerimiz de yanımıza kâr kaldı.” Onlardan da kâr ettik.

“—El-hamdü lillâh, helâlinden kazanmıştık. Hayr u hasenat yaptysak zekât, sadaka, ve saire tarzında; onun karşılığını burada bulduk. Orada yemiş olduğumuz da yanımıza kâr kaldı çünkü; aç kalmadık, karnımızı doyurduk, günümüzü gün ettik... O gün geçti, tok olarak geçtik el-hamdü lillâh.”

Üçüncü cümle, üçüncü kısmı çok önemli:

(Vemâ hallefnâ hasirnâ) “Geride bıraktığımızdan hüsrana uğradık, ziyana uğradık.”

Bunu biraz izah edelim... İnsan elindeki malı ya hayra sarf eder ahirette ecrini görecektir veyahut helalinden kendi ihtiyacına sarf eder, bu dünyada rahat edecek o malla... Ama geriye bıraktı mı, o onun ziyanı oluyor. Çünkü o hayrı yapmaktan mahrum kalmış oldu. On milyonu vardı, bir milyonunu hayra harcadı, bir milyonunu yedin, sekiz milyonunu geriye bıraktı

Ahirette, “Tuh!” diyecek, “Ah, vah!” edecek. “O kadarı da keşke hayır yapsaydım da, cennette şu kadar bir derece alırdım. Şöyle olurdu, böyle olurdu.” Hüsrân olacak orada kendisine, ziyan olacak, üzüntü mevzuu olacak. Bir de tabii, haramdan ve sâireden filansa, ayrıca hesabı olacak. Yâni, o hayrı yapamamaktan dolayı bir hüsrân olacak.

3. *(Ve’s-satru’s-sâlis)* “Üçüncü satırda da şöyle yazılıymış:

(Ümmetün müznibetün, ve rabbün gafûr)
Günahkâr bir ümmet, ama çok çok mağfiret edici bir Mevlâ...”

Bu kimin için, işte biz müslümanlar için... Biz müslümanlar, Peygamber SAS Efendimiz’e bağlı, aciz, naçiz insanlarız; ahir zaman ümmetiyiz biz. Bizden önceki ümmetler içinde ne kahramanlar, ne sâlihler, ne müttakî kullar geçmiş; ne kadar güzel kulluklar etmişler Allah’a... Ömürlerini öyle geçirmişler.

Bizim dünyamız, çalkantılı, kirlî, aldatmacalı bir dünya... Bizim o günahlara bulaşmadan yaşamamız çok zor, pek çok hatalar günahlar... Ama o günahların hepsi bağlı olduğumuz zat-ı muhterem Rasûlüllah SAS Efendimiz’in hürmetine yine affediliyor. Yâni, “Günahkâr bir ümmet, hataları, kusurları çokça ama, *(ve rabbün gafûr)* Mevlâ çok çok mağfiret edici...”

Tabii, ona karşı günah işlemek de ayıp. Bunca nimet veriyor Allah, biz de günah işliyoruz. Hiç yakışır mı yâni, şu hiç bir insafa sığar mı? Göz vermiş, kaş vermiş, akıl vermiş, ihsan vermiş,

sıhhat vermiş, evlat vermiş, mal vermiş, vermiş, vermiş... E, teşekkür etmemiz gerekirken; isyan ediyoruz. Ayıp!

Allah bizi utanç verici durumlara düşürmesin... Ama tabii beşeriz, nefsimiz var, şeytan var, zaman zaman aldanıyoruz, aldanılıyor. Eğer hatalarımız, kusurlarımız varsa, oluyorsa, olmuşsa; ki, olmuştur, Mevlâmız cümlemizi afv u mağfiret eylesin ve bundan sonraki ömrümüzde günah işlememeye bizi muvaffak eylesin...

Daimâ tevîkîni yâr ve refîk eylesin... Daimâ rızası dairesinde dolaşmak, rızasının haricine ayak basmamak cümlemize nasib eylesin... Son nefeste kendisinin sevdiği, râzı olduğu; verdiği lütufları, ihsanları görerek, memnun ve mesrûr olarak kendisine kavuşmamızı bizlere lûtfen ve keremen –liyâkatımız olmadığı halde– lütuf ve ihsan eylesin...

Fâtiha-i Şerife mea'l-besmele-i şerîfe!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

21. 12. 1980 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü